

Türkçede Dünya Ülkeleri Vatandaşlarını Adlandırma Yöntemleri

İmran KARABAĞ (*)

Öz: İnsan toplulukları binlerce yıl zorlu iklim ve doğa koşullarından, açlık ve kuraklıktan, şiddetli çatışmalar ve savaşlardan dolayı buldukları bölgelerden dünyanın başka yerlerine göç etmişlerdir. Bundan dolayı insanlık tarihi aynı zamanda göçler tarihidir. Ancak iklimsel ve coğrafi koşulların değişmesi ile birlikte yerleşik düzene geçilebilmiştir. Tarımsal üretime geçişle birlikte gerçek anlamda yerleşik yaşam düzenine geçiş hızlanmış ve bu yeni düzen toplumların sosyal ve ekonomik yapılarında önemli değişimlere neden olmuştur. Tarım toplumundan modern topluma geçiş beraberinde uluslaşma sürecini de getirmiştir. Modern toplum düzeni içerisinde hız kazanmış olan uluslaşma süreci çok sayıda ülkenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Farklı ülkelere ve bu ülkelerde yaşayan insanlara her dilde bir ad verilmiş ve verilen bu adlar söz konusu ülkeler ve ülke vatandaşları tarafından da benimsenerek kullanılmıştır. Adlandırma yöntemleri dillerin yapılarına göre farklı biçimlerde gerçekleşmektedir. Bu çalışmanın amacı Türkçede dünya ülkeleri vatandaşlarını adlandırma kurallarını incelenmek, tespit etmek ve varsa farklılıkları ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: göç, uluslaşma, ülke vatandaşları, vatandaş adları, adlandırma yöntemleri

Methods of Identification of theCitizens all around the World in Turkish

Abstract: Groups of people, for thousands of years, have immigrated to the different parts of the world because of harsh conditions in terms of climate and geographical condition, due to hunger and drought and also because of constant conflicts and wars. Therefore, human history is at the same time, history of immigration. With the change in terms of climate and geographical conditions, people settled. Through the transition to the agricultural production, the transition to the settled way of life has experienced a rapid increase and this new way of life led to important changes in the social and economic structure of societies. The transition from the agricultural system to the modern one resulted in nationalism. The process of nationalism, which reached its peak with the modern way of life, enabled the appearance of many countries. A unique name in every language is attributed to these different countries and their citizens and these names are adopted and employed by these countries and their citizens. Identification methods vary according to the structure of languages. The aim of this study is to analyze, in Turkish, the identification methods used to define citizens all over the world and to identify the differences if any.

Keywords: immigration, nationalism, countries' citizens, citizens' names, identification methods

Makale Geliş Tarihi: 15.10.2016

Makale Kabul Tarihi: 10.03.2017

*) Doç.Dr., Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü (e-posta: imrankarabag@gmail.com)

I. Giriş

Her dilde kendi vatandaşlarını ifade eden sözcükler olduğu gibi başka ülke vatandaşlarını bildiren sözcükler ya da sözcük öbekleri de vardır. Zengin bir ifade gücüne sahip olan Türk dili ülke vatandaşlarını bildirmek için farklı seçenekler sunar. Türkçede ülke vatandaşları adlandırılırken yararlanılabilecek bazı önemli kurallar vardır. Bazı durumlarda, özellikle de günlük konuşma dilinde bu kuralların hepsi farkına bile varılmaksızın bir arada kullanılır. Bu çalışmanın amacı ülke vatandaşlarını adlandırmada ana dilimizde ortaya çıkan kuralları ve belirli bir kurala dahil edilemeyen seçenekleri belirleyebilmek ve dilbilim araştırmalarına katkı sunabilmektir.

II. Uluslaşma süreci

Bilimsel veriler, insanların günümüzden yaklaşık 70. 000 yıl önce olumsuz iklim ve yaşam koşullarından dolayı Afrika'dan, Arap yarımadasına göç ettiklerini ortaya koymaktadır. İnsan göçü daha sonraları binlerce yıl, önce Asya'ya sonra da dünyanın farklı bölgelerine, öncelikle de verimli toprak ve zengin su kaynaklarının olduğu bölgelere artarak devam etti. Yaşanabilir bu yeni doğal alanlarda insanlar şimdiye kadar görmedikleri refah ve huzurun etkisiyle hızla çoğaldılar. Göç yoluyla gerçekleşen bu yayılma ve çoğalma süreci binlerce yıl devam etti ve bugün halen devam etmektedir.

Farklı coğrafyalara dağılmış olan insanlar daha sonraları, farklı iklim, doğa ve beslenme biçimlerinden dolayı genetik ve fiziki olarak da birbirlerinden ayrıştılar. Böylece insan tarihinin ilk etnik unsurları oluşmaya başladı. İnsan ırklarının çoğalarak gelişmesi doğal olarak gerçek anlamda bir iletişimi de (öncelikle konuşma yoluyla) zorunlu hale getirmiştir. Yeryüzünün farklı bölgelerinde birbirinden farklı ırklar oluşup geliştiği için her ırkın kendine özgü bir de iletişim dili gelişti. Zaten coğrafi olarak ayrılmış olan insanları ayrıca birbirinden farklı gelişen dillerin neden olduğu iletişim güçlükleri de iyice ayırdı. Böylece insan toplulukları birbirinden farklı birer etnik unsur olarak gelişmeye ve çoğalmaya devam ettiler. Bazen aynı bölgede iki veya daha fazla etnik unsur bir arada yaşamak, çoğalmak ve bir siyasi birlik oluşturmak zorunda kaldı. Bu durumda konuşulan dil farklı siyasi birliklerin ortak kültür ürünü olarak değer kazandı. Uzun yıllar bir arada yaşayan ve aynı dili konuşan topluluklar ve bazen siyasi birlikler kendi kültürlerini de geliştirdiler. Bu süreç içerisinde insan dili de geliştiği için yeni oluşan toplumların, kavimlerin ya da siyasi birliklerin adlandırılması zorunluluğu ortaya çıktı. Böylece önce ırklara ve daha sonraları uluslaşma süreciyle birlikte yeni oluşan uluslara ve bu ulusların yurttaşlarına birer ad verildi. Bu araştırmanın konusu hiç şüphesiz ki antropoloji veya etnoloji değildir. Ancak dil bilim araştırmalarını sosyal bilimlerin bir alanı olarak söz konusu bilim alanlarından soyutlamak da mümkün değildir. Uluslaşma süreci ile birlikte yurttaşlık bilinci de gelişti. Süreç içerisinde yurttaş adları da anayasalardaki yerini aldı. Bazı ülkelerin anayasalarında o ülkenin vatandaşlarının hangi adla adlandırılacağı kanunen bildirilmiştir. Örneğin Türk Anayasasında Türkiye Cumhuriyetinde yaşayan vatandaşlara Türk denmesi maddeyle belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 66. Maddesindeki "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür" ifadesi vatandaşlığı tanımlamaktadır (Şahbaz, 2006:99).

Alman Anayasasında ise özellikle Alman etnisitesine vurgu yapılmakta ve bazı maddeler “Tüm Almanlar” söylemiyle başlamaktadır. “Alman” ve “Almanlar” terimleri Alman Anayasasında sıklıkla kullanılmıştır. Anayasa kapsamında “Alman” terimi, “Alman vatandaşlığına sahip olanlar veya Alman soyundan olup 31 Aralık 1937 tarihindeki Alman İmparatorluğu sınırları içinde kabul edilmiş olan mülteci veya sürgün edilenler ile bunların eşi” veya altsoy anlamında kullanılmaktadır (Temelat, Neslihan: 2011: 4).

Rus anayasasının başlangıç kısmında Rusya Federasyonunda yaşayan insanlara Rus değil, Rusyanin (Russki) **Rusyalı** denmesi kanunen ifade edilmektedir. Rusya Federasyonu Anayasasının başlangıç kısmında “Biz, kendi toprakları üzerinde ortak bir kaderde birleşmiş Rusya Federasyonunun çok uluslu halkı...” ifadesiyle ülkenin çok uluslu yapısına vurgu yapılmaktadır (Aleskerli, 2005, <http://www.anayasa.gen.tr/rusya.htm>).

Fransa Anayasası, “Fransız” halkına atıfta bulunmaktadır. Anayasanın başlangıç kısmında “Fransız halkı, 1789 Beyannamesinde tanımlanan, 1946 Anayasasının başlangıç kısmında teyit edilip tanımlanan insan haklarına ve milli egemenlik ilkelerine, aynı şekilde 2004 çevre şartında belirtilen hak ve ödevlere bağlılığını ihtişamla ilan eder” denilmektedir (Temelat, Neslihan: 2011:6).

İspanya Anayasasında vatandaş kelimesinin karşılığı olarak İspanyol anlamına gelen **spaniard** terimine yer verilmektedir. İspanya Anayasasına göre, doğuştan İspanyol olan hiç kimse uyruğundan alıkonamaz. İspanyol uyruğunun edinilmesi, devamı ve kaybedilmesi kanun hükümleriyle düzenlenmektedir (Temelat, Neslihan: 2011:7).

ABD Anayasasının 14. Maddesine göre ABD’de doğan veya ABD vatandaşlığını kabul eden ve ABD’nin yetki alanına tabi olan kişiler ABD’nin ve ikamet ettikleri eyaletin vatandaşdır. Hiçbir eyalet, ABD vatandaşlarının sahip olduğu ayrıcalıkları ve dokunulmazlıkları azaltan bir kanun çıkaramaz veya uygulayamaz (Temelat, Neslihan: 2011: 4).

Almanya, İspanya ve Fransa Anayasaları vatandaşlık tanımı içinde millet vurgusu yapıyor. ABD Anayasası ise millet vurgusu yapmadan ABD vatandaşlığını esas alır.

III. Türkçede Ülke Yurttaşlarını Adlandırma Yöntemleri

Dünya dillerinde ülke vatandaşlarını ifade etmek için birbirinden farklı dil çareleri geliştirilmiştir. Yani bir ülke vatandaşının adlandırılması dünya dillerinde farklı şekillerde olabilmektedir. Örneğin Almanya vatandaşı için Türkçe Alman ya da Almanyalı, Rusça Nemets, Fransızca Allemand/e, İngilizce German, İspanyolca Aleman, İtalyanca Tedesco sözcükleri kullanılır. Türkçede ülke vatandaşları adlandırılırken birbirinden farklı yollar izlenir. Türkçedeki adlandırma kurallarına göre ülke vatandaşlarını adlandırabilmek için aşağıda örneklerle tespit edilmiş olan beş farklı kuraldan yararlanmak gerekir:

1. Bir ülkenin adı bir etnik kökenin adını içeriyorsa o ülkenin vatandaşına o etnik kökenin adı verilebilir. Türkçede ülke adları özellikle millet adına gelen şu eklerle kullanılır: **-(i)ya, -(i)ye, -istan, -lık** vb. Bu kurala uygun ülke ve vatandaş adları şunlardır:

Afganistan: *Afgan*, Almanya: *Alman*, Arnavutluk: *Arnavut*, Azerbaycan: *Azer (i)*, Beyaz Rusya: *Beyaz Rus*, Bulgaristan: *Bulgar*, Danimarka: *Dan (Danca)*, Ermenistan: *Ermeni*, Estonya: *Eston (Estonca)*, Finlandiya: *Fin (-ler ekini alarak daha çok çoğul kullanılır)*, Gürcistan: *Gürcü*, Hırvatistan: *Hırvat*, Hindistan: *Hint*, Japonya: *Japon*, Kazakistan: *Kazak*, Kırgızistan: *Kırgız*, Macaristan: *Macar*, Makedonya: *Makedon*, Moğolistan: *Moğol*, Özbekistan: *Özbek*, Rusya Federasyonu: *Rus*, Sırbistan: *Sırp*, Slovakya: *Slovak*, Slovenya: *Sloven*, Suudi Arabistan: *Suudi*, Tacikistan: *Tacik*, Türkiye: *Türk*, Türkmenistan: *Türkmen*, Yunanistan: *Yunan*

Pakistan örneği ise yukarıdaki kurala uymamaktadır. Ülke adı –istan ekiyle bitmesine rağmen diğer örneklerde olduğu gibi Pakistan vatandaşlarına *Paki* denilemiyor. Pakistan’da kullanılan resmi dillerden biri İngilizcenin yanında ülkenin ana dili de olan Urduca’dır. Ana dillerini kaynak aldığımızda Pakistanlılara *Urdu* denilebilmektedir. İlber Ortaylı da ülke vatandaşlarının adını belirlemek için kullanılan ana dilin esas alınması gerektiğini ifade ediyor:

“...Kendine has dili olanlara Millet denir. Sonu –lı, –li ile bitenler belirsizdir. Amerikalı, Kanadalı, Perulu, Pakistanlı, Avusturyalı, Arjantinli, Şilili, Yeni Zelandalı, İsviçreli diyebilirsiniz. Çünkü bunların kendilerine has dilleri yoktur. Alman’a Almanyalı, Fransız’a Fransalı, İtalyan’a İtalyalı, İngiliz’e İngiltereli, Rus’a Rusyalı, Japon’a Japonyalı diyemezsiniz. Aynı, Türk’e Türkiyelili diyemediğiniz gibi” (Durusoy, Nuri: “İdeallerini Yitirmek”, <http://www.muglahaber.com.tr/ideallerini-yitirmek/>).

Ortaylı’nın ileri sürdüğü vatandaş adlandırmalarında ana dilin esas alınması durumunda Türkçe: *Türk*, Rusça: *Rus*, Almanca: *Alman*, Fransızca: *Fransız*, İngilizce: *İngiliz*, İspanyolca: *İspanyol*, Arnavutça: *Arnavut*, Bulgarca: *Bulgar*, Yunanca: *Yunan*, Hintçe: *Hint*, Urduca: *Urdu*, Lehçe: *Leh*, Sırpça: *Sırp*, Hırvatça: *Hırvat*, Fince: *Fin*, Malayca: *Malay*, Japonca: *Japon*, Gürcüce: *Gürcü*, Farsça: *Fars*, Arapça: *Arap*, Çekçe: *Çek*, İtalyanca: *İtalyan*, İbranice: *İbrani* gibi sıklıkla kullandığımız terimlerin ortaya çıktığını biliyoruz.

Ancak Çince, Korece ve Portekizce sözcüklerinden vatandaş adı yapılamadığı, yani ana dillerini esas alarak Çinlilere: *Çin*, Korelilere: *Kore*, Portekizlilere: *Portekiz* denilemediği için bu üç ülkenin vatandaşları adlandırılırken yukarıdaki kural geçerliliğini yitiriyor. Aynı şekilde Filipin devletinin resmi dili Filipince, Vietnam devletinin resmi dili Vietnamca, Endonezya devletinin resmi dili Endonezce olduğu için bu üç ülke vatandaşı ana dil esas alınarak oluşturulamıyor. Söz konusu ülke

vatandaşlarının adını ancak ülke adının sonuna –li, -lı eklerini getirerek oluşturabiliriz: *Filipinli, Vietnamlı, Endonezyalı*.

2.Eğer bir ülkenin adında etnik ad geçmiyorsa o ülkenin vatandaşını ifade etmek için ülkenin adına Türkçenin addan ad yapım ekleri olan –**lı**, –**li**, –**lu**, –**lü** ekleri eklenerek ifade edilebilir. Bu gruptaki ülke ve vatandaş adları şunlardır:

Amerika Birleşik Devletleri: *Amerikalı*, Andorra: *Andorralı*, Angola: *Angolalı*, Antigua-Barbuda: *Antigualı* ve *Barbudalı*, Arjantin: *Arjantinli*, Avusturya: *Avusturyalı*, Avusturya: *Avusturyalı*, Bahreyn: *Bahreynli*, Bangladeş: *Bangladeşli*, Barbados: *Barbadoslu*, Belçika: *Belçikalı*, Belize: *Belizeli*, Benin: *Beninli*, Bermuda: *Bermudalı*, Bhutan: *Bhutanlı*, Birmanya (Myanmar): *Birmanyalı* (*Myanmarlı*), Bolivya: *Bolivyalı*, Bosna-Hersek: *Bosnalı – Hersekli*, Botsvana: *Botsvanalı*, Brezilya: *Brezilyalı*, Brunei: *Bruneili*, Burkina Faso: *Burkina Fasolu*, Burundi: *Brundili*, Cape-Verde: *Cape-Verdeli*, Cebelitarık: *Cebelitarıklı*, Cezayir: *Cezayirli*, Cibuti: *Cibutli*, Çat: *Çatlı*, Çin: *Çinli*, Dominik Cumhuriyeti: *Dominikli*, Ekvador: *Ekvadorlu*, El Salvador: *Salvadorlu*, Endonezya: *Endonezyalı*, Ekvator Ginesi: *Ekvator Gineli*, Eritre: *Eritreli*, Etiyopya: *Etiyopyalı*, Fas: *Faslı*, Fiji: *Fijili*, Filipinler: *Filipinli*, Filistin: *Filistinli*, Falkland Adaları: *Faklandlı*, Gabon: *Gabonlu*, Galler: *Galli* (Bu sözcükte istisnai olarak –er takısı düşüyor ve bunun yerine isim köküne –i takısı getiriliyor.), Gambiya: *Gambiyalı*, Gana: *Ganalı*, Gine: *Gineli*, Gine Bissau: *Gine Bissaulu*, Grönland: *Grönlandlı*, Guam: *Guamli*, Guetamala: *Guetamalalı*, Guyana: *Guyanalı*, Haiti: *Haitili*, Hollanda: *Hollandalı*, Honduras: *Honduraslı*, İran: *İraneli*, İrlanda: *İrlandalı*, İsrail: *İsraili*, İsveç: *İsveçli*, İsviçre: *İsviçreli*, İzlanda: *İzlandalı*, Irak: *Iraklı*, Jamaika: *Jamaikalı*, Kamboçya: *Kamboçyalı*, Kamerun: *Kamerunlu*, Kanada: *Kanadalı*, Karadağ: *Karadağlı*, Katar: *Katarlı*, Kenya: *Kenyalı*, Kiribati: *Kiribatili*, Kolombiya: *Kolombiyalı*, Komor Adaları: *Komorlu*, Kongo: *Kongolu*, Kore: *Koreli*, Kosta Rika: *Kosta Rikalı*, Kuveyt: *Kuveytli*, Kuzey Kore: *Kuzey Koreli*, Küba: *Kübalı*, Laos: *Laoslu*, Lesotho: *Losotholu*, Letonya: *Letonyalı*, Liberya: *Liberyalı*, Libya: *Libyalı*, Lihtenştayn: *Lihtenştaynli*, Litvanya: *Litvanyalı*, Lübnan: *Lübnanlı*, Lüksemburg: *Lüksemburglu*, Madagaskar: *Madagaskarlı*, Malavi: *Malavili*, Malezya: *Malezyalı*, Mali Cumhuriyeti: *Malili*, Malta: *Maltalı*, Meksika: *Meksikalı*, Mısır: *Mısırlı*, Moldova: *Moldovalı*, Moritanya: *Moritanyalı*, Mozambik: *Mozambikli*, Namibya: *Namibyalı*, Nauru: *Naurulu*, Nepal: *Nepalli*, Nijer: *Nijerli*, Nikaragua: *Nikaragualı*, Nijerya: *Nijeryalı*, Norveç: *Norveçli*, Oman: *Omanlı*, Pakistan: *Pakistanlı* (*Urdu*), Panama: *Panamalı*, Papua-Yeni Gine: *Papua-Yeni Gineli*, Paraguay: *Paraguaylı*, Peru: *Perulu*, Polonya: *Polonyalı* (*Leh*), Portekiz: *Portekizli*, Porto Riko: *Porto Rikolu*, Ruanda: *Ruandalı*, Senegal: *Senegalli*, Seyşeller: *Seyşelli*, Singapur: *Singapurlu*, Somali: *Somalili*, Sri Lanka: *Sri Lankalı*, Sudan: *Sudanlı*, Suriye: *Suriyeli*, Şili: *Şilili*, Tanzanya: *Tanzanyalı*, Tayland: *Taylandlı*, Tayvan: *Tayvanlı*, Togo: *Togolu*, Tonga: *Tongalı*, Tunus: *Tunuslu*, Uganda: *Ugandalı*, Ukrayna: *Ukraynalı*, Umman: *Ummanlı*, Uruguay: *Uruguaylı*, Ürdün: *Ürdünlü*, Vanuatu: *Vanuatulu*, Venezuela: *Venezuelalı*, Vietnam: *Vietnamlı*, Yemen: *Yemenli* (*Arap*), Yeni Zelanda: *Yeni Zelandalı*, Zaire: *Zaireli*, Zambiya: *Zambiyalı*, Zimbabve: *Zimbabveli*.

Türkçedeki addan ad yapım ekleri **-lı, -li, -lu, -lü** genel olarak her ülke adının sonuna eklenerek söz konusu ülke vatandaşının adı oluşturulabilmektedir. Bu durum Türkçenin temel bir kuralıdır. Ancak hangi ekin hangi sözcüğün sonuna getirileceği sözcüğün sonundaki sese bağlıdır. Bu durum Türkçede ünlü uyumu olarak adlandırılır. Örneğin ülke adı **-a** veya **-ya** ekiyle bitiyorsa **-lı** eki getirilir: Amerika-lı, Hollanda-lı; Almanya-lı, Avusturya-lı. Ülke adı **-ye** veya **-e** ekiyle bitiyorsa **-li** eki getirilir: Eritre-li, Gine-li; Türkiye-li, Suriye-li. Ülke adı **-o** veya **-u** seslisiyle bitiyorsa vatandaş adı **-lu** sesi eklenerek yapılır: Barbados-lu, Ekvador-lu, Peru-lu, Porto Riko-lu, Togo-lu, Tunus-lu. **-Ü** seslisiyle biten Ürdün vatandaşını adlandırmak için **-lü** eki getirilir: Ürdün-lü.

Ülke vatandaşlarını bu tür adlandırmaların başka alternatifleri de vardır. Bu alternatiflerin her ikisi de Türkçede kullanılır: Polanya vatandaşına *Polanyalı* denildiği gibi o ülkenin kökenine vurgu yapan *Leh* adı da kullanılmaktadır. Aynı şekilde Pakistan vatandaşı için *Pakistanlı* denilebildiği gibi ülkenin ana dili olan Urduca sözündeki *ca* ekini atarak kökte kalan *Urdu* da denilir.

Bazı ülke vatandaşları millet adına Türkçede aitlik bildiren **-lı, -li** ekleri getirilerek de ifade edilir.

Yunanistan: *Yunan, Yunanlı*; Finlandiya: *Fin, Finli, Finlandiyalı*)

3. Bazı ülke vatandaşlarının adları yukarıdaki genel kurallara göre değil de kaynak dildeki biçimiyle kullanılır:

Fransa: *Fransız*, İngiltere: *İngiliz*, İspanya: *İspanyol*, İtalya: *İtalyan*, Romanya: *Rumen* veya *Romen*.

4. Bazı ülkelerin vatandaşlarını ifade ederken de yukarıdaki hiçbir kural işletilememektedir. Bu durumda şu kural uygulanır: Devletin adı+vatandaş sözcüğü.

Özellikle adında *-Cumhuriyet*, *-Emirlik* sözcükleriyle yönetim biçiminin belirtildiği ve *-Sahil* coğrafi terimi bulunan bazı ülkelerin vatandaşları ülke adının tamamını kullanılması ile ifade edilir. Bu kurala uygun olarak oluşturulan vatandaş adları şunlardır:

Birleşik Arap Emirlikleri: *Birleşik Arap Emirlikleri Vatandaşı*, Fildişi Sahili: *Fildişi Sahili Vatandaşı*, Güney Afrika Cumhuriyeti: *Güney Afrika Cumhuriyeti Vatandaşı*, Orta Afrika Cumhuriyeti: *Orta Afrika Cumhuriyeti Vatandaşı*. Ancak söz konusu devletlerin vatandaşlarını bildirmede addan ad yapım ekleri **-lı** ve **-li** de kullanılabilir: *Birleşik Arap Emirlikli*, *Fildişi Sahilli*, *Güney Afrika Cumhuriyetli*, *Orta Afrika Cumhuriyetli*.

5. Bir ırk, etnik yapı ya da bir ulus için birden çok devlet kurulmuşsa söz konusu devletlerin vatandaşlarını adlandırmak için ülke adıyla ulus adı belirtisiz isim tamlaması biçiminde birlikte kullanılır:

Bahreyn Arabı, *Birleşik Arap Emirlikleri Arabı*, *Cezayir Arabı*, *Cibuti Arabı*, *Fas Arabı*, *Filistin Arabı*, *Irak Arabı*, *Katar Arabı*, *Komor Arabı*, *Kuveyt Arabı*, *Libya Arabı*,

Lübnan Arabı, Mısır Arabı, Moritanya Arabı, Somali Arabı, Sudan Arabı, Suriye Arabı, Suudi Arabistan Arabı, Umman Arabı, Ürdün Arabı, Tunus Arabı, Yemen Arabı.

Bu kural Türk Cumhuriyetleri vatandaşları için de uygulanmaktadır: *Azerbaycan Türkü, Kıbrıs Türkü.*

IV. Sonuç

Ülke vatandaşlarını adlandırmak için Türkçenin bir birinden farklı dil bilgisi olanaklarına sahip olduğunu görüyoruz. Bu olanaklar vatandaşları adlandırmada beş yöntem sunmaktadır. Beş grup içerisinde değerlendirilen vatandaş adları bir anlamda Türkçenin zengin ifade gücünü de göstermektedir. Öyle ki birçok durumda bir ülke vatandaşını ifade edebilmek için Türkçe üç farklı seçenek sunabilmektedir. Örneğin Almanya'da yaşayan bir insan için genel olarak *Alman* ve *Almanyalı* sözcüklerini veya *Alman vatandaşı* sözcük öbeğini kullanabiliyoruz. Aynı şekilde Hindistan'da doğup büyüyen ve orada yaşayan bir insanı adlandırmak için de *Hint* ve *Hintli* sözcüklerini veya *Hindistan vatandaşı* sözcük öbeğini kullanırız. Bu durum hem Türkçenin rahat kullanımını ve ifade gücünü, hem de esnekliğini ortaya koymaktadır. Sayısal olarak bakıldığında Türkçede adında her hangi bir etnisite bulunmayan ülkelerin vatandaşlarının ilk sırada yer aldığını görüyoruz. İkinci grupta yer alan bu türden toplam ülke vatandaşı sayısı 139 dur. Millet adına gelen **-(i)ya, -(i)ye, -istan, -lık** ekleriyle kullanılan birinci gruptaki ülke vatandaşı sayısı toplam olarak 29 dur. Üçüncü grupta yer alan ve kaynak dildeki biçimiyle kullanılan ülke vatandaşı sayısı sadece 5 tir. Dördüncü grupta ise ülke adına vatandaşı sözcüğünü ekleyerek kullandığımız 4 adet ülke vatandaşı vardır. Beşinci grupta ise toplam 22 Arap devleti yer almaktadır. Ayrı birer ülke oldukları için bu grupta yer alan vatandaş adlarına göre de adlandırılmaktadırlar. Ayrıca bu son gruba sıklıkla kullandığımız *Azerbaycan Türkü, Kıbrıs Türkü* gibi Türk Cumhuriyetleri vatandaşlarını da ekleyebiliriz.

Kaynaklar

- Şahbaz, İ. (2006). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Ankara: Emek Yayınevi.
Temelat, N. (2011). Ülke Anayasalarında Vatandaşlık Tanımları. Ankara: TBMM Araştırma Merkezi.
Aleskerli, Alekser: Rusya Federasyonu Anayasası (2005), Son Erişim: 23.02.2016, <http://www.anayasa.gen.tr/rusya.htm>
Durusoy, Nuri: “İdeallerini Yitirmek”, Son Erişim: 07.01.2016, <http://www.muglahaber.com.tr/ideallerini-yitirmek/>